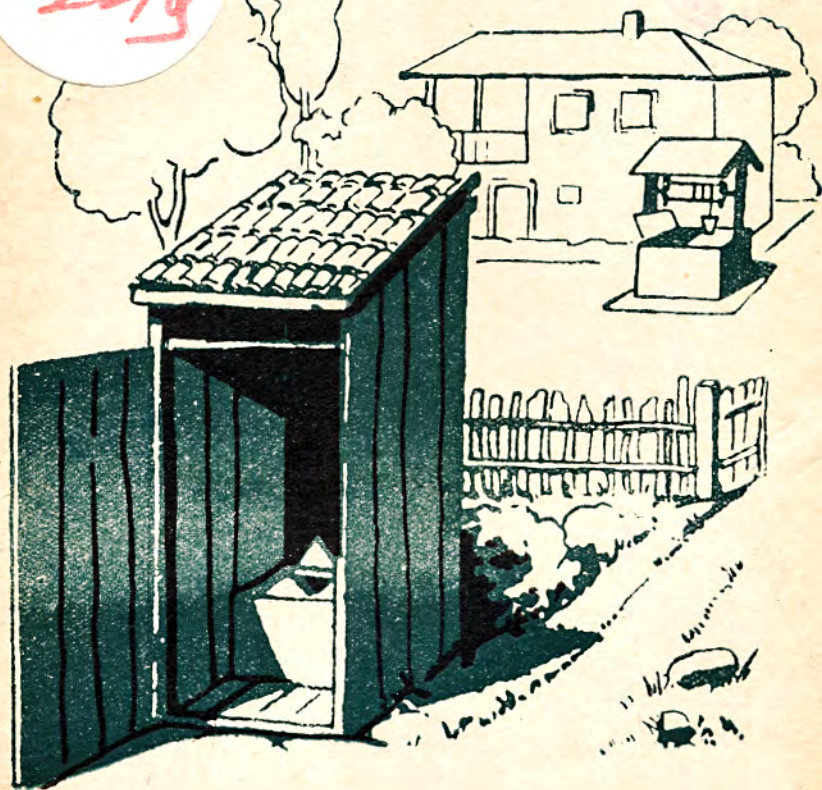

П. СТАНЧЕВ, Д-РТИ. ХАЦИ ЗДРАВЕВ

Ф/115
249

НУЖНИЦИТЕ И НИВНАТА
ВАЖНОСТ ЗА ЗАПАЗУВАЊЕ НА
ЗДРАВЈЕТО

Д-Р П. СТАНЧЕВ, Д-Р Н. ХАЦИ ЗДРАВЕВ

НУЖНИЦИТЕ
И НИВНАТА ВАЖНОСТ ЗА
ЗАПАЗУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО

1952

ИНСТИТУТ ЗА ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЕТУВАЊЕ — СКОПЈЕ

Op-853

НУЖНИЦИТЕ И НИВНАТА ВАЖНОСТ ЗА ЗАПАЗУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО

Човекот за да биде жив и способен за работа, се храни со разна тврда и течна храна. Еден дел од оваа храна тој ја употребува за нуждите на телото, а непотребниот дел го исфрла надвор од себе како измет и моч.

Не е мала количината на изметот и мочта, која дневно ја исфрла едно население, кога к'е се земе дека еден човек, просечно за еден ден исфрла околу 2 килограма измет и моч. Така, на пример, во едно село со 1.000 жители, за еден ден, населението ќе исфрли околу две тони нечистотии, а Скопје, со своето население од околу 120.000 души, дневно исфрлува близу 24 вагони.

На земјата, во воздухот, по разните предмети се наоѓаат разни микроби, ситни суштества, кои можат да се видат само под микроскоп, специјална направа со различни стакленца во вид на леќа, што служат за наголемување на она што се гледа преку нив. Микробите можат да попаднат и во храната и водата.

Едни од микробите се такви, што предизвикуваат болести.

Човек кога јаде заразена храна или пие заразена вода, тогаш во своето тело ги внесува микробите.

Заразните микроби навлегувајќи во нашето тело, како да му објавуваат војна. Тогаш нашето тело, сакало-нејќ'ело, мора да се бори против нив. Ако победат заразните микроби, нашето тело к'е се разболи, полесно или потешко; а во некои случаи заразните микроби можат и да го уништат и тогаш човекот умира. Но многу често нашето тело излегува како победител.

Откако к'е навлезат во нашето тело, било да се победени или победители, заразните микроби по извесно време го напуштаат преку неговите излучевини, како што се плунката, секнатните, крвта, гнојта, потта, солзите и др. Но заразните микроби што се наоѓаат во цревата на човекот, најповек'е го напуштаат со изметот и мочта.

Заразните микроби во цревата се размножуваат милијардски и безбројно. Со милијарди и безброј го напуштаат и нашето тело преку изметот и мочта.

Замислете си, што би било со Скопје, кога луѓето не би воделе сметка за онаа количина измет и моч што се исфрла на ден, а што изнесува околу 24 вагони? Се разбира дека постојано би вреле цревните зарази и дека населението, поради умирања, не би можело да достигне до денешниот број на жителите.

Значи, во изметот и во мочта има заразни микроби.

Што станува со заразните микроби, што ги има во изметот и мочта, откако к'е излезат надвор од нашето тело?

Во надворешната средина, со изметот и мочта излегуваат разни микроби што причинуваат разни болести. Тие надвор од нашето тело живеат извесно кратко или подолго време, во зависност од тоа, каде се исфрлени: во нужници, јами, бавчи и други места и дали се изложени на распаѓање.

Во еден грам измет може да има 6-700 до 8.000 микроби.

Во изметот бацилот на превниот тифус "бацилус тифи абдоминалис", како научно се вика надвор од нашето тело може да живее од 10-15 дена, па се' до неколку месеци, бацилот на паратифусот

од 6 месеци до една година, бацилите на дизентеријата 3-5 дена, на колерата умираат за 2-3 дена, бацилот на туберкулозата до 15 дена.

Во нужничките јами бацилот на тифусот живее до 12 месеци, на колерата повеќе од 13 дена, на туберкулозата до 3 месеци. Исфрлени со изметот, микробите на заразните болести и јајцата на глистејето, можат да бидат уништени, кога изметот се собира во нужнички јами. Тие таму војуваат со други различни микроби и биваат уништувани за кусо или подолго време.

Но ако тие јами не се држат исправно, тогаш со пивните различни течности, заразните микроби ќе ја заразат земјата и водата, а преку нив и храната што дошла во допир со нив. Во такви домаќинства, каде што се разливаат нечистотиите од нужникот, загадени се со нив дворовите, душемињата, собите, чардаците, шталите. Газејќи по овие нечистотии, лугето ги разнесуваат насекаде по сите простории на домаќинството, по разните предмети, по алиштата. Тогаш и самиот човек е загаден со нив, а нарочно неговите раце, со кои работејќи фак'а разни предмети и материјали и со тие заразени раце се служи при јадење.

Во места каде што за собирањето на изметот не се води сметка, опасноста од заразување на лугето е очигледна затоа што членовите на такви семејства, без нужник, вршат нужда каде ќе стигнат и на тој начин изметот е расеан насекаде, може лесно од секого да се пренесе на лугето било направо до нив или преку храната и водата, што на таков начин ја загадиле. На овој начин, во населените места, каде што нема нужници, ле-

сно се шират цревните заразни болести и луг'ето тоа го плак'аат со скапи човечки жртви.

Покрај тоа што луг'ето се разболуваат од цревни заразни болести, во места каде нема нужници или тие се неисправни, со кое им се овозможува на свињите да дојдат до нечистотиите, лесно к'е се заразат и свињите со јајцата од цревните глисти, а човекот преку нив кога к'е јаде месо од такви заразени свињи. Можат и други животни да ги разнесат нечистотиите од вакви неисправни нужници или од места каде нема нужници и на тој начин ја разнесуваат заразата насекаде.

Меѓу населението, чие што домаќинство има изградено хигиенски нужници, заразните микроби се уништуваат во нивните јами или ја немаат таа можност да излезат оттаму, и да ја заразат водата, храната, луг'ето, животните и мувите.

Покрај другите, цревните заразни болести служат како мерка за проценување на санитарно-хигиенската положба на едно населено место, село, град и држава.

Таму каде што е населението покултурно и санитарно-хигиенските услови се на повисок степен, разболувањата од цревните заразни болести се поретки. За пример можеме да го земеме цревниот тифус како важен претставител на цревните зарази. Во извонредно технички развиените Северноамерикански држави разболувањата од цревниот тифус изнесуваат 3 души на десет илјади жители. Исто таква е положбата и во Англија, довоена Германија, во Данија, Белгија и Холандија. Во средно технички развиените земји разболувањата од цревниот тифус изнесуваат 3-6 случаи на десет

илјади жители, како во Франција, на пример. Во технички слабо развиените држави разболувањата од црвент тифус се движат од 6-10 души на десет илјади жители, меѓу кои спаѓаат Италија, Унгарија, Полска и други, кои повеќе се занимаваат

со земјоделство. Меѓу нив се убројуваат и балканските држави, заедно со ФНР Југославија.

Во ФНРЈ од црвен тифус годишно се разболуваат од 4.000-8.000 жители, а умираат од 300 — 1.000 лица. Од дизентерија годишно се разболуваат од 35 до 7.234 жители. Бројките се земен од 1931-1947 година.

Нашата Република спаг'а меѓу технички неразвиените Републики во ФНРЈ. Оттука иде лошата санитарно-хигиенска положба во неа а како последица на културната заостанатост на населението — со векови што робувало под тугински господари. За лошата санитарно-хигиенска положба најарно можат да ни послужат заболувањата од цревните глисте меѓу нашето население, чии што про-

Нашето население по селата боледува од 80 до цент се движи од 30-100%.

100% од глисти, што јасно говори дека на село никако или многу слабо се води сметка за човечките нечистотии и дека на село нема никакви нуџници, или ако ги има тие се нехигиенски.

Важно е да се одбележи, дека изметот од човек може да содржи заразни микроби и дека, покрај другите, тој е главен фактор за одржувањето и виреењето на цревните заразни и паразитарни болести, кои за низа години онеспособуваат за работа илјадници луѓе и од кои умираат со стотници.

Ако би се водела сметка за овој фактор, многу повеќе работна рака ќе се даде во стопанството и ќе се спасат многу човечки жртви.

Меѓу цревните заразни болести во нашата Република, чии причинители се исфрлаат со изметот, спаг'аат цревниот тифус, паратифусот, дизентеријата, заразните проливи, паразитарните болести и други болести. Тие се ендемски кај нас, што значи дека во нашата Република, постојано виреат и секиднев-но се појавуваат и тоа најповеќе благодареејќи на лошата санитарно-хигиенска положба.

Постојат ли можности, нашето население каде што нема нужници да изгради такви, а каде што има нехигиенски да ги поправи?

Во нашата Република постојат такви можности дури и во најзафрлените села. Еве што претставува еден хигиенски нужник, кој може да се изгради и со најоскуден материјал.

Под хигиенски нужник се подразбира таков нужник, во кој изметот и мочта се собираат на таков начин што животните и мувите не можат да дојдат

до нив, а од друга страна изметот и мочта во хигиенскиот нужник се така собрани, што од него не можат да се излијат и да допрат до бунар, чешма, пумпа или да ја заразат храната.

Каде да изградиме хигиенски нужник?

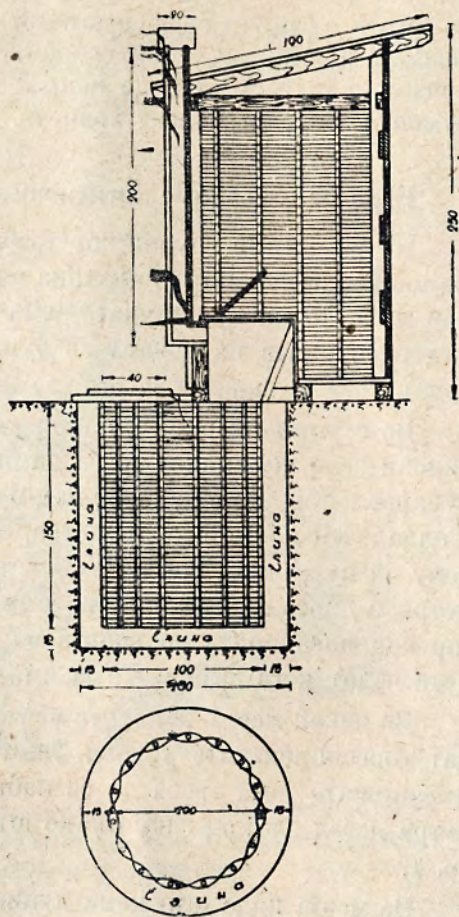
На рамниште нужникот треба да се изгради најмалку на 35 метра далечина од најблискиот бунар и дното на нужничката јама да биде 1 метар над височината на водата во бунарот (подземната вода), кога најповек'е ја има во него.

Во стрмни дворишта, какви има по нашите висински села, нужникот треба да биде оддалечен од бунарот и тоа ако е бунарот над нужникот треба да е оддалечен повеќ'е од 15 метра, ако е бунарот подолу од нужникот, треба да биде оддалечен над 50 метра, а дното од нужничката јама да биде еден метар над височината на водата во бунарот (подземната вода), кога најповек'е ја има во него.

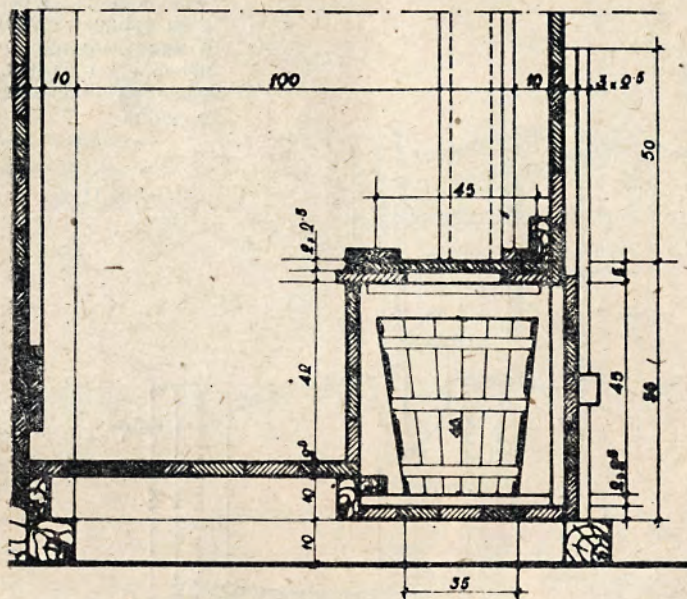
Во некои места, каде што не можат да се исполнат гореспоменатите услови, дното и ѕидовите на нужничката јама треба да се напијат со 35-сантиметра дебел слој од глина како што се гледа на сл. бр. 1.

Во места каде што нема и такви можности, тогаш да се направи таков нужник, во кој изметот наместо во јама да се собира во сад (види сл. бр. 2)

Забелешка: Дobar е за села, каде што нема друг материјал освен дрво. Ёвтини се и бргу се прават. Покривот може да биде од слама, танки плочи, катранлива хартија (терклапир) или обични керамиди.

Слика бр. 1. — Нужник во двор со дрвен материјал, испреплетен со плет и измачкан со кал. Јамата направена од плет.

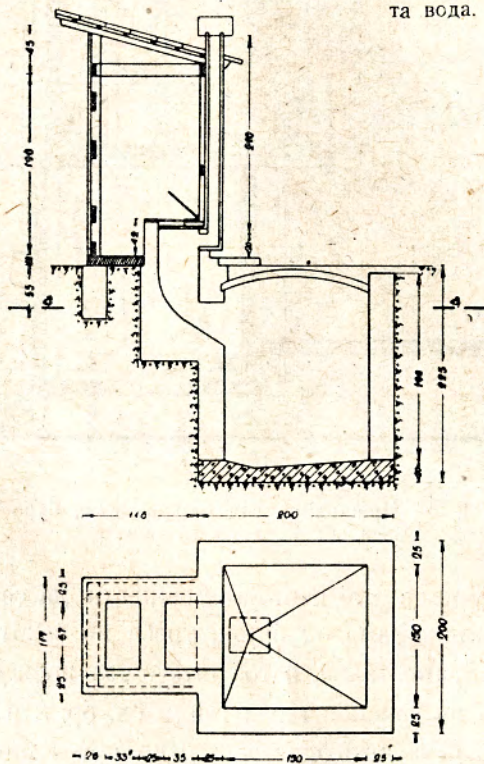

Слика бр. 2. — Нужник со сад (ведро, каче, буре или др.) во кук'ичката на нужникот

Таму каде што постојат можности, да се изгради нужничка јама од бетон, треба по секој начин да се направи таква, затоа што е таа посигурна и одговара на секаков терен (види сл. бр. 3 и бр. 4).

Од изложеното се гледа дека при нашите денешни услови насекаде можат да се изградат нужници и во нив да се собира нечистотијата, било

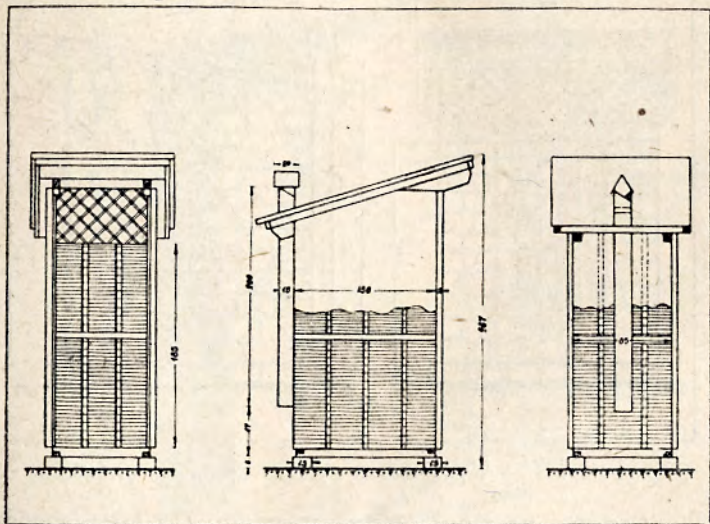
Забелешка: Дobar
 е за градски куќи
 и каде што има о-
 пасност од загаду-
 вање на подземна-
 та вода.

Слика бр. 3 — Нужник во двор со обична септичка
 јама од бетон.

во јама од бетон или од набиена глина или, ако тоа не е можно, тогаш да се изградат нужници, во кои нечистотијата ќе се собира во сад.

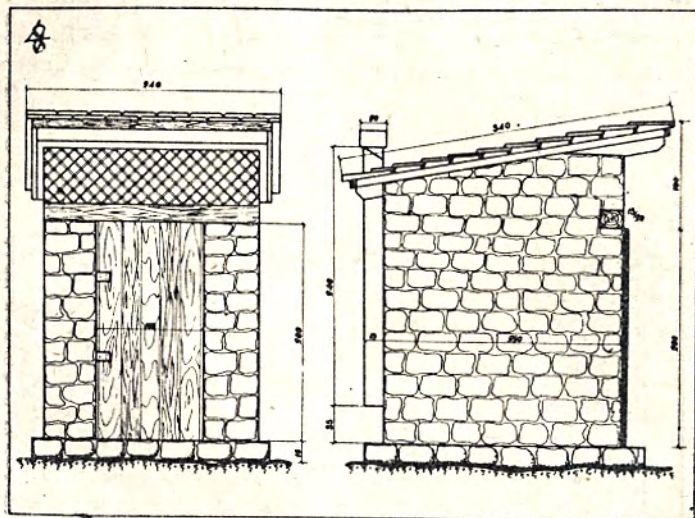
Што се однесува до градењето на нужничките кук'ички и душемниња, тие при нашите услови можат уште полесно да се изградат, ползувајќи различен материјал, каков што го има на самото место.

Слика бр. 7. — Кук'ичка за нужник од дрвен костур и ѕидови од плет и кал

Ѕидовите на кук'ичките од нужниците можат да се направат со плет од прачки, трски или шамак (шевар, рогоза), или штици, плитари, тули и каме-

ња. (Види сл. 1 и од 3 до 8). При ова важно е да се одбележи дека вратата треба да биде направена така што да може сама да се затвора, како во ама-ните: со тежок предмет врзан на тел или канап и префрлен преку една макара (види сл. бр. 9).

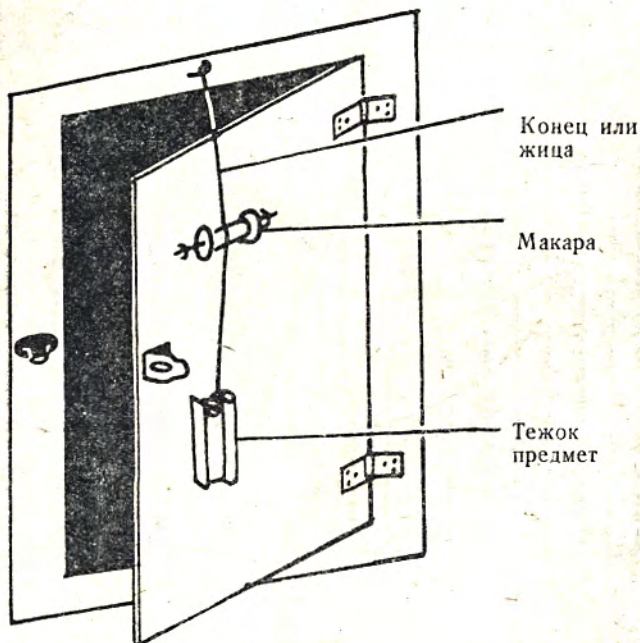
Слика бр. 8 — Кук'ичка за нужник извидана од камен

Отворот на душмето од нужничката јама, треба да биде со капак — да може лесно да се отвора и затвора со нога (види сл. бр. 10).

Многу важна улога во пренесувањето на заразните болести играат нужничките врати и отворот на душмето. Затоа вратата и отворот треба да бидат така направени, што да можат многу лесно да

се затвораат и по секое вршење на нужда, да останат затворени, недостапни за домашните животни и мувите.

Покривот на нужникот може многу лесно и насекаде да се направи од слама, плет, плочи, к'ерамиди, катраплива хартија, штици, рогози, трски

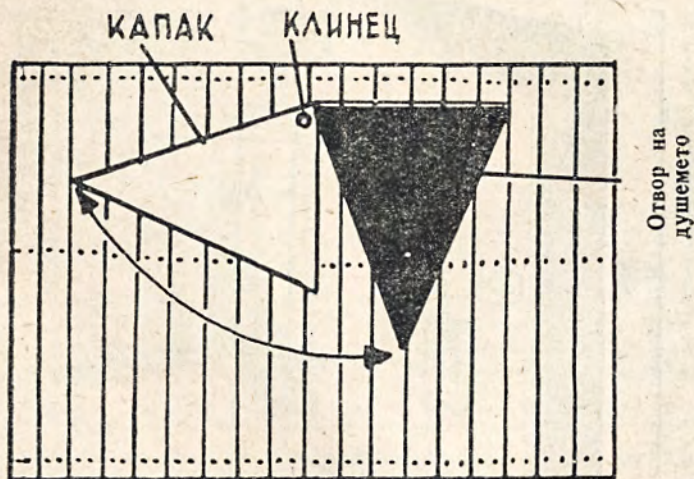
Сл. 9

или тенекија. Главно да биде така направен што да го оневозможи влегувањето на мувите и да не пропушта вода.

Празнење на нужникот

Многу голема важност треба да му се даде на празнењето на нужниците. Не треба никогаш да се чека дотогаш, дури тие да се преполнат и излијат надвор. За ова треба да се води строга сметка и нужниците да се празнат на време.

Нечистотиите од нужникот внимателно треба да се исфрлаат надвор од населеното место, и тоа

Сл. 10

најмалку оддалечено 1.000 метра и таму да се закопуваат во претходно ископана дупка со слој од земја, дебел околу 30 сантиметра.

Нечистотиите од нужникот на овој начин затрупани во дупките треба да останат во нив најмалку

три месеци, од каде по тоа време можат да се употребуват за г'убрење. Вака приготвено г'убре е многу добра храна за растенијата и спа'а меѓу најарните гноива.

Ако на овој начин се прибира и приготвува г'убрето, к'е се добие двојна полза: од една страна к'е се намали или спречи ширењето на заразните и паразитарни болести, а од друга страна, на стопанството к'е му се даде драгоцено и полно вредно гноиво.

Д-Р П. СТАНЧЕВ, Д-Р Н. ХАЦИ-ЗДРАВЕВ

*

НУЖНИЦИТЕ И НИВНАТА ВАЖНОСТ
ЗА ЗАПАЗУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО

*

Јазична редакција:
БЛАГОЈА КОРУБИН

*

Корекција:
КАТЕРИНА ТОШЕВА

*

Нацрт на корицата:
КИРИЛ КУЗМАНОВСКИ

*

Печатено во печатница „Гоце Делчев“ I погон
(2052) Скопје во 10 000 примерци. Печатењето
е завршено во месец јули 1952